

Biblioteca
ASTRA, Sibiu

P.C.N.

8405

12

SIN 1958

3093

INSTRUCTIO
CATECHETICA

QUINTA

De Mysteriis Christi
Gloriosis.

Sive

De Quinto, Sexto, Septimo Symboli
Apostolici Articulo.

Omnium, qui in Fide, & Re-
ligione Christiana, & Catholica
erudiri cupiunt, ac debent,
utilitati proposita.

*Ex Bibliotheca Catechetica erecta
Tyrnavia in Collegio Societatis
J E S U.*

TYRNAVIÆ,
Typis Academicis Societatis JESU,
ANNO M. DCC. XXI.

2354

Instructio Catechetica.

Quinta.

De Mysteriis Christi
Gloriosis.

Sive

De Quinto, Sexto, Septimo Symboli
Apostolici Articulo.

§. I.

De Domini descensu ad inferos.

 Escendit ad inferos. Hoc
Mysterium in Symbolo
Missæ omittitur : in A-
thanasiano apponitur :
in hoc verò Apostolico, licet à non-
nullis veterum non legeretur ; (qui
nihilominus, & ipsi ut certum, sunt
illud alibi confessi) ab aliis tamen
communiter, & à multis jam secu-
lis ab Ecclesia universa recitatur.

Afferunt illud suis in catechismis etiam Hæretici : sed tam monstruosè spiritu suo fanatico , quo Fidei doctrinam tractant , explicantes ; ut horror sit Christianis auribus vel audire , Calvinum docentem : descendisse Dominum ad inferos ; hoc est in cruce desperantē , pœnas damnatorum in anima sustinuisse in orco. Alii eorum, *descendit* ajunt, id est, *sepultus est* : tautologiam committentes in Symbolo ; sive bis eandem rem, phrasi solâ variatâ ponentes. Alii dicunt, *descendit*, hoc est, *anima ejus interiit prorsus*, tertio rursus die resuscitata : denique absurdissima quæquæ malentes , quàm tertium à cœlo & inferno damnatorum, locum animarum distinctum admittere : Mysterium hoc re penitus verâ tollentes. *Ascendens in altum*, inquit Apostolus, *captivam duxit captivitatem* : (a) Patres quos è limbo eduxit. *Quod autem ascendit,*

(a) Eph. 4. 8.

dit, quid est, nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ? Qui descendit, ipse est, & qui ascendit super omnes cælos, ut impleret omnia (a) ut suâ nimirum præsentia, fructuq; sanguinis, supera & infera omnia impleret: ut verè in nomine JESU omne genu flecteretur, cœlestium, terrestrium, & infernorum. Idem iterum: Quis, inquit, ascendet in cælum? id est, Christum deducere; aut quis descendet in abyssum? hoc est, Christum à mortuis revocare. (b) Clarissimè S. Petrus, in prima sua post acceptum Spiritum Sanctum concione ad Judæos, de Resurrectione Salvatoris differens, ac Davidem in ejus Persona citans dicentem: Non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem, (c) subjungit: locutus est de Resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit cor-

ruptionem. (a) Unde manifestò, & anima illius in inferno, & corpus in sepulchro fuisse distinctim, à SS. Patribus colligitur. Idem in Epistola sua: & his, ait, qui in carcere erant spiritibus, veniens prædicavit. (b) Hanc in sententiam intelligunt illum quoque Psalmodi locum: *Eduxisti ab inferno animam meam, salvasti me à descendantibus in lacum.* (c) Ut & alterum: *Æstimatus sum cum descendantibus in lacum, factus sum, sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber: liber inter Patres sanctos, mortis captivos. Posuerunt me in lacu inferiori.* (d) Demum & illum Ecclesiastici textum: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.* (e)

Quæstio est inter Catholicos Doctores, ad quænam inferorum locum descenderit anima Salvatoris à corpore separata: quatuor enim

(a) Act. 2. (b) 1. Pet. 3. 19. In-
 (c) Ps. 29. 4. (d) Ps. 87. (e) Eccl. 24. 45.

hujusmodi docent ergastula esse
subterranea. Primus est carcer da-
mnatorum, qui per antonomasiam
infernus dicitur, unde nulla est re-
demptio: quem opinor vocatū in Ps.
85. *infernum inferiorem* Secundus est
locus eorū, qui cum originali pecca-
to non expiato decedunt, nullo
actuali peccato admisso, visione bea-
tā in perpetuū, ob peccatū originale
privandi; pœnas nihilominus alias
damnatorum, ut est probabilius,
non habituri: atque hic Limbus
puerorum vocatur. Tertius est,
quem purgatorium nominamus,
carcer, in quo torquentur ad tem-
pus animæ cum reatu pœnarum
temporalium morientium, usque
dum satis pro eo patiantur; vel per
Indulgentias, modosque alios ex-
pientur. Quartus est Limbus Pa-
trum, hoc est, eorum Sanctorum,
qui mortui ante Christi adventum,
vel absq; omni reatu, vel in purgato-
rio jam satis passi, expectabant in

eo carcere , dum veniret , ac liberaret , eosque secum in cœlum deduceret Redemptor ; qui primus suo illud ingressu , humano generi debebat referare : quibus tametsi aliâ nullâ pressis calamitate , perquam durum erat expectare tempore tanto liberatorem suum , ac beatitudinem æternam ; ad quam , (per Christi prævisi merita , gratiâque , in qua defuncti sunt) post ejus adventum obtinendam , jus habebant. Has quatuor tam diversas classes animarum , cœlestibus gaudiis post hanc vitam carentium , meritò in quatuor diversa inferorum loca distribuimus : quæ si non multùm dicas , quod est probabile , ab invicem dissita ; potes in unum omnia , vel tria eorum saltèm , fontibus constituta , infernum compingere ampliolem , in partes totidem descriptum : quomodo videmus in aliqua magna reorum custodia , detineri alio in loco magis , alio minùs
fon-

fontes; alia pænis his, alia illis ad-
dictorum esse receptacula. His ita
constitutis, Salvatoris animam de-
scendisse verè ad infernum damna-
torum, non defuère, qui è Catho-
licis Doctõribus etiam, existima-
rent; non ad pœnam ullam susti-
nendam, sed ut ibi triumphum de
morte, atque inferno ageret; liga-
ret antiquum serpentem, confirma-
ret eorum condemnationem: pari-
ter ad limbum quoque puerorum:
multò verò convenientiùs ajebant,
ivisse in purgatorium, animásque
illas piaculares, indulgentiâ suâ li-
berâsse: omnes denique justorum
animas ab inferis eduxisse: itaque
impletam Scripturam, quâ dicebat:
Penetrabo omnes inferiores partes terra.
Verùm communis, & probabilior
longè sententia est, Domini ani-
mam verâ suâ præsentiam in damna-
torum infernum, unde nulla re-
demptio, non venisse; at virtute
suâ duntaxat operatam ea fuisse,

quæ allegantur : pariter nec in limbum puerorum ; in quo quidnam operari debuerit, non video. Probabilius etiam censendum, quòd per suam substantiam non descendit in purgatorium ; qui locus, pœnarum quippe horribilium, animam illam triumphantem vix decebat : fati fore, si dicamus, quòd virtute suâ omnes illas animas purgandas, vel saltèm earum partem absens eliberaverit : hoc enim ab eo jubilæum illis indultum, gravissimi docent Authores.

Quòd porrò in sanctorum Patrum infernum descenderit, non solâ virtute, sed reali ac substantiali suâ præsentia ; hoc certum & indubitatum, credendum ajo. Hic ille locus est, quem Limbum Patrum vocant Theologi ; Scriptura *siuum Abrahæ* : in quo vidit Epulo è tormentorum loco Lazarum : item *lacum*, tum pluribus in locis jam allegatis, tum apud Zachariam de Sal-

vatore prophetantem : Tu quoque
in sanguine testamenti tui emisisti vinctos
tuos de lacu, in quo non est aqua. (a)
Hunc locum intellexit Dominus,
cùm Latroni promisit : *Hodie mecum
eris in Paradiso* : die profectò illo,
ut ait S. Augustinus, (b) Christus
non erat in cœlo, sed secundùm
animam erat in inferno, & secun-
dùm corpus in sepulchro : ergo die
illo, quo & Christus & Latio ille
bonus mortuus est, convenerunt
ambo, non in cœlo empyreo, sed
in paradiso, hoc est, in sinu Abra-
hæ ; in conventu & diversorio Pa-
trum illorum, non modò per gra-
tiam Sanctorum, sed etiam per Chri-
sti præsentiam Beatorum : in loco,
qui eo potissimùm in triduo, Paradi-
sus verè dici poterat. Ad hos in-
feros descendens, illuminavit omnes
illos sperantes in se, consolatus est
expectantes redemptionem Israël,
clamantes per tot secula : *Rorate cœ-*

si desuper, & nubes pluant iustum.
Tunc ô Domine ! Abraham Pater
noster, qui exultavit ut videret diem
tuum, verè vidit & gavisus est. (a)
Vidit novissimum Adam, & gavisus
est, culpam suam nostramque, tan-
to Redemptore felicem, vetus A-
dam; *neque esse sicut delictum, ita &*
donum. (b) Vidit Abel agnum oc-
cisum, cujus vox sanguinis ab ori-
gine mundi clamabat ad Deum de
terra, (c) & lacum illū aquā tribula-
tionis carentem implebat. Vidit
Nöe Salvatorem mundi pereuntis,
& ampliùs octo animas salvas fa-
ctas, (d) in ligno contemptibili.
Vidit Abraham, Isaac, Jacob, De-
um titulo singulari suum; semen
suum, in quo benedicendæ omnes
gentes. Vidit Moyses famulus in
domo, Filium in domo sua, qui fa-
bricavit illam: cujus is improprium,
majores divitias æstimabat thesauro
Ægy-

(a) Joan. 8. (b) Rom. 5. 15. (c) Apoc. 13. 8.
(d) 1. Pet. 3. 20.

Ægyptiorum. (a) Vidit Job , sci-
vitque Redemptorem suum vivere ,
quem paulò post in carne quoque
sua visurus , & oculi ejus conspecturi es-
sent. (b) Vidit David Filium tanto-
pere à se decantatum , dixitque ad
illum : *Exurge gloria mea ! exurge psal-
terium & cythara ! responso accepto :*
Exurgam diluculo. (c) Isaias, ac Jere-
mias vidit, quem multò antea evan-
gelizavit : sed & reliqui Videntes
dicti , tunc primùm in veritate vi-
derunt , & gavisi sunt, cum nomine
omen tenentes. Vidère tres pueri,
quem inter mortuos liberum , in
fornace ignis ardentis , *quasi ex uno*
ore laudantes Deum repræsentabant.
Vidit Simeon gloriosum , quem
puerum ulnis excipiens , *Nunc dimit-
tis Domine !* voce olorinâ concine-
bat. Joannes Baptista vidit , &
exultavit in gaudio multò majori,
quàm cùm infans Infantem , ex
ute-

(a) *Hebr. 3. 5. item II. 26.* (b) *Job. 19. 25.*
(c) *Psf. 107. 3.*

ntero in Utero præsentem perfen-
sisset. Viderunt Infantes, nuper ab
Herode hunc in illis Infantem per-
dendum quærente occisi : & gavisi
sunt, potuisse morte suâ mortem se
redimere , sui Redemptoris. Vi-
dit Josephus Atlantem cœli , quem
non ita pridem in varias regiones,
suave , dulcèque onus deportabat.
Primæ Crucifixi manubiæ, Latro vi-
dit, & obstupuit eam Domini Re-
gisque , quem modò fortiter con-
fessus erat ; eam sui , qui novissimâ
horâ veniens , adnumeratus primis ;
eam patibuli gloriâ, & conversionem
in paradisum. Omnes denique il-
li viri desideriorum , quem præfi-
gurantes suspirabant , viderunt,
& gavisi sunt gaudio magno valde.
Vis scire , quàm magno ? quantum
est Beatorum in cœlo: Sancti enim Pa-
tres , aliique Doctorum tradunt,
tunc illorum animas , statim per
Christum, visione præsentis Dei fa-
cie ad faciem, beatas effectas, ac
Re-

Redemptori suo conglorificatas.
Quis mortalium jubilationem hanc
Domini & Amicorum ejus, Sponsi
ac Sponsæ capere, vel exponere
queat? Cur igitur inquis, dicun-
tur è miseria, è captivitate, ex in-
ferno educti? R. Imò, quia carcer
ille ante Christi ad eos adventum
merebatur ea nomina, néque post
illum. 2dò, quia & illæ Patrum,
secundùm suam naturam appetebant;
& Domini potissimùm Anima
suo debebat corpori restitui, jun-
ctimque cum illo beari. 3tiò, ad
locum quoque Redemptori suo, ac
recuperatæ per eum felicitati con-
gruentem, è corde terræ in cœlum
tertium anhelabant.

Si quæras, cur sepultura Domini
inter dolorosa, & descensus ad in-
feros inter gloriosa ejusdem myste-
ria ponatur à Symbolo? R. Se-
pulchrum ejus, ut & mors, factum
quidem est gloriosum in mundo
temporibus procedentibus; at re
ipsâ

ntero in Utero præsentem perfen-
sisset. Viderunt Infantes, nuper ab
Herode hunc in illis Infantem per-
dendum quærente occisi : & gavisi
sunt, potuisse mortem suâ mortem se
redimere , sui Redemptoris. Vi-
dit Josephus Atlantem cœli , quem
non ita pridem in varias regiones,
suave , dulcèque onus deportabat.
Primæ Crucifixi manubiæ, Latio vi-
dit, & obstupuit eam Domini Re-
gisque , quem modò fortiter con-
fessus erat ; eam sui , qui novissimâ
horâ veniens , adnumeratus primis ;
eam patibuli gloriâ, & conversionem
in paradisum. Omnes denique il-
li viri desideriorum , quem præfi-
gurantes suspirabant , viderunt ,
& gavisi sunt gaudio magno valde.
Vis scire , quàm magno ? quantum
est Beatorum in cœlo: Sancti enim Pa-
tres , aliique Doctorum tradunt ,
tunc illorum animas , statim per
Christum, visione præsentis Dei fa-
cie ad faciem, beatas effectas, ac
Re-

Redemptori suo conglorificatas.
Quis mortalium jubilationem hanc
Domini & Amicorum ejus, Sponsi
ac Sponsæ capere, vel exponere
queat? Cur igitur inquis, dicun-
tur è miseria, è captivitate, ex in-
ferno educti? R. Imò, quia carcer
ille ante Christi ad eos adventum
merebatur ea nomina, néque post
illum. 2dò, quia & illæ Patrum,
secundùm suam naturam appete-
bant; & Domini potissimùm Anima
suo debebat corpori restitui, jun-
ctimque cum illo beari. 3tiò, ad
locum quoque Redemptori suo, ac
recuperatæ per eum felicitati con-
gruentem, è corde terræ in cœlum
tertium anhelabant.

Si quæras, cur sepultura Domini
inter dolorosa, & descensus ad in-
feros inter gloriosa ejusdem myste-
ria ponatur à Symbolo? R. Se-
pulchrum ejus, ut & mors, factum
quidem est gloriosum in mundo
temporibus procedentibus; at re
ipsâ

ipsâ in se pœna erat & hominis,
mori, & corporis, *sepeliri* : verùm
anima Christi non ad supplicium
perfolvendum descendit ad infe-
ros ; non, ut reliqui Sancti, quò
ibi opperiretur redemptionem suam,
vel beatitudinem ; quâ jam à pri-
ma sui creatione fruebatur : sed ut
eam impertiret Patribus, ut eos
Prophetas, & Præcursores suos gau-
dio impleret ; ut è prima illa in
limbo degustata gloria educeret ad
majorem, quæ confurgentes in re-
surrectione ; ad maximam, quæ
confedentes in ascensione ad cœ-
lum, & conregnantes cum Rege,
Capitéque suo manebat. Erat igitur
in Limbo verè *inter mortuos liber* :
operabatur ea, quæ gloriam spe-
ctabant ; initium quasi, & prælu-
dium resurrectionis ponens.

§. II.

De Resurrectione Christi.

T*ertiâ die resurrexit à mortuis. Examinandum est primò, cur tertiâ die : id enim & figuratum, & prædictum erat sæpius : semper ferè, cùm resurrexisset, aut resurrecturus dicitur, additur, tertiâ die. Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Ipse autem dicebat de templo corporis sui. (a) quasi, Domine, nec uno vel diebus duobus excitare illud potuisses ; nec pluribus, quàm tribus debuisses. Nemo tollit animam meam à me, sed ego pono eam à me ipso, & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. (b) Ponendi scilicet quando volo, sumendi rursus quocunque tempore volo. Cur igitur non secundâ vel quartâ, sed tertiâ die sumere voluit ? Quòd si à morte sua citiùs resurrexisset ; non fuisse verè mortuus, sed in speciem tantum,*

(a) *Joan. 19. v. 19. & 21.* (b) *Joan. 10. 18.*

tum, dici facilius potuisset : hinc
& Ecclesia, inter mortem ac sepul-
turam nostram, complures jubet ho-
ras interponi : non iterum potuif-
set historia illa subsequi, ad prodi-
giosam ejus resurrectionem ponde-
ris maximi ; quam his verbis de-
scribit S. Matthæus : *Alterâ autem*
die, quæ est post Parasceven, convene-
runt Principes Sacerdotum & Pharisei
ad Pilatum, dicentes : Domine recorda-
ti sumus, quia seductor ille dixit adhuc
vivens, post tres dies resurgam : jube
ergo custodiri sepulchrum, usque in diem
tertium, ne fortè veniant discipuli ejus,
& furentur eum, & dicant plebi, sur-
rexit à mortuis ; & erit novissimus er-
ror pejor priore. Ait illis Pilatus, ha-
betis custodiam, ite, custodite sicut scitis :
illi autem abeuntes munierunt sepul-
chrum, signantes lapidem, cum custodi-
bus. (a) Si vicissim surrexisset tar-
diùs, morari tamdiu inter mortuos
vitæ Auctorem, mortisque Trium-
pha-

(a) Matth. 27.

phatorem , extitisset inconueniens: hinc de die tertio non debebat plus esse , quàm quod ad veritatem explendam numeri requirebatur. Ne se Judæi non satis diu vigilâsse , si post triduum surrexisset , putarent ; partem diei tertiæ maximam præuenit. Tres horas humano generi è cruce ; tres annos his , quibuscum versatus in Judæa : tres dies mortuorum spiritibus in limbo prædicavit.

Resurrexit à mortuis. Surrexit Dominus verè. (a) dicebant de illo discipuli : non igitur erat Resurrectio hæc tantùm apparens , ut ejus inimici volebant ; sed ut mortuus , ita & surrexit verè , néque phantasticè. Surrexit non iterum moriturus , ut Lazarus nuper ab eo resuscitatus ; *mors enim illi ultra non dominabitur* : Surrexit non in mortali corpore , in quali natus erat è Virgine ; sed in imortali & glorioso ;
qua-

(a) Luc. 24. 34.

quale ante illud nullum extitit , in
quali post illum, & per illum, electi
omnes surrecturi ac futuri : ideò di-
citur, *primogenitus mortuorum*, *primiti-
æ morientium*, *primitiæ dormientium* :
ideò resurrectio illius , est nostra
resurrectio , est causa , spes , exem-
plum resurrectionis nostræ : quam
nemo , ut olim Paulo Atheniensi-
bus prædicante , irrideat ; qui re-
surrectionem ejus verè crediderit.
*Reformabit corpus humilitatis nostræ ,
configuratum corpori claritatis suæ.* (a)
Corpus itaque & anima illa sanctif-
sima , duo Divinitatis tabernacula ,
ab hac nunquam , ab invicem tum
ad breve tempus sejuncta , sunt in-
ter se rursus unita ; non amplius in
æternum divellenda. In Scripturis
& resurrexisse à mortuis , & à Deo
suscitatus esse legitur : Lazarus ex-
citatus est à Deo , sed non surre-
xit virtute suâ propriâ , non se ipse
ut Christus excitavit : de Domino
est

(a) *Philip. 3. 21.*

est utrumque verissimum : nam & surrexit per suam propriam virtutem, quâ Deus ; & quâ homo suscitatus est à Deo, sed non ab alio Deo, quàm à se ipso. O magnum veræ Domini nostri Divinitatis argumentum ! si per se ipse surrexit, ergo vixit, cùm resurrecturus erat ? ergo cùm secundùm humanitatem mortuus fuit, habere necessariò debuit aliam præterea naturam, quæ viveret etiam tum, ac potestatem haberet illam excitandi humanitatem ; hoc est, habuit naturam Divinam. Solius Dei est suscitare mortuum. Nam, ut quis viventium, alteri mortuo vitam, Divinâ virtute sibi communicatâ restituat ; id fieri potest : ut verò se quis ipse à morte suscitet, id à nullo puro homine fieri ullâ ratione, nec intelligi potest. Quid evidentius ? Negas Christum per se ipsum resurrexisse ? at quantis id liquet testimoniis ? Multò sæpius surrexisse, quàm

quàm excitatus esse legitur. Om-
nium clarissimè, dicebat ipse : *Sol-
vite templum hoc, & excitabo illud ;
potestatem habeo ponendi animam me-
am, & potestatem habeo iterum sumen-
di eam.* Quid? quòd etiam inde,
quòd à Deo excitatus esse scribitur,
vera illius Divinitas certò colligi-
tur? si enim suscitatus est secundùm
tot suas fervorùmque Dei prædi-
ctiones; homo fuerit sanctus, ve-
rax, Deo dilectus, necesse est : ergo
fuit Deus, quem se totâ vitâ præ-
dicabat; occisus propterea, quòd
Deum, Deique se Filium naturalem
fecisset : si porrò Deus non fuit; im-
postor, mendax, blasphemus, ar-
rogantissimus bipedum omnium, à
Caipha & Pilato condemnatus ju-
stissimè, non resurrectione vitæque
in cœlo immortalis, sed æternâ mor-
te ac tartaro dignissimus (quæ vel
cogitare nefas) fuerit oportet.
Aut hominem injustum & conscie-
ntiatissimum, aut Deum fuisse ne-
ga.

ga. Hoc significabant verba Centurionis, & eorum, qui cum eo erant, à duobus relata Evangelistis, expirante in cruce Salvatore pronuntiata. *Verè Filius Dei erat iste*, inquit S. Matthæus; *Verè hic homo justus erat*, inquit S. Lucas. Alterum horum ex altero necessariò conficitur.

Resurrexit à mortuis, in eadem quoad substantiam carne, in eadem natura humana; sed mirabiliter immutata. *Mysterium vobis dico: omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur*, aiebat Apostolus: (a) boni juxtà & mali resurrecturi in die judicii; sed mali à morte prima ad secundam atque æternam, à vitæ caducæ miseris ad sempiterna tormenta surrecturi, atque adeò non immutandi; quorum propterea resurrectio, nomen istud propriè non meretur: boni contrà unà cum Christo Duce suo immutati resur-

(a) 1. Cor. 15. 52.]

furgunt; quia corpus eorum surgit gloriosum, non ad poenam, sed vitam & gloriam. Si quænam sit corporis hujus, & quæ fuerit corporis Christi resurgentis gloria, & immutatio quæras: R. breviter, quatuor dotibus comprehendi eam à Theologia Christiana. Prima vocatur *incorruptibilitas*, vel prout Scholæ loquuntur *impassibilitas*; per quam malum omne amovetur à corpore glorioso, fames, sitis, frigus, morbus, mors. 2da *claritas*: erit enim omni sole clarius; pulchritudine, quam non vidit, nec mortalis per se oculus videre potest resplendens. 3tia *subtilitas*, vi cujus corpora quælibet penetrare potest beati corpus; nihil est, quod illi resistat, nihil non permeabile. 4ta *agilitas*, ut sine omni fatigatione, in ictu oculi, ab uno loco in alium, etiam remotissimum transire possit. Duo posteriora motum propriè beatorum corporum; duo autem prio-

ra spectant statum ipsorum, ut in se sunt. Hæ quatuor dotes colliguntur è sancto cum primis Paulo : *Sic & resurrectio mortuorum*, ait ille, *seminatur in corruptione, surget in incorruptione : seminatur in ignobilitate, surget in gloria : seminatur in infirmitate, surget in virtute : seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.* (a) *Si est corpus animale, surget corpus spiritale : sicut scriptum est : factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in Spiritum vivificantem.* Hactenus ille : non quòd corpus gloriosum in naturam verè Spiritûs (ut ineptiebant nonnulli) fit transformandum ; verùm quòd in dotibus suis simile sit futurum Angelis. *Erunt sicut Angeli Dei*, aiebat Salvator ; non autem, *erunt Angeli Dei* : Dominus quoque à morte nos liberavit, ut & vitâ donavit, non corporali, ut Adam primus ; at spiritali & sempiternâ, quæ non

f

præ-

(a) 1. Cor. 15.

præsentis, sed est futuri seculi. Has
ipfas corporis gloriosi quatuor præ-
rogativas, verbo illo Prophetico
S. Bonaventura exprimi notat acutè:
*Fulgebunt justi, & tanquam scintilla in
arundinetis discurrent.* (a) Nam in ful-
gore, inquit, claritas; in justitia im-
passibilitas, quia justitia est perpetua
& immutabilis; in scintilla subtilitas,
in discursu agilitas significatur. (b)

Propter hanc immutationem cor-
poris in gloria resurgentis, dicitur
hæc resurrectio, nova nativitas, &
regeneratio, phrasi à Domino ac-
ceptâ: *In regeneratione cum sederit
Filius hominis in sede Majestatis suæ; se-
debitis & vos super sedes duodecim, judi-
cantes duodecim tribus Israël.* (c) In
regeneratione, hoc est, resurrectione
gloriosa in die judicii futura: &
quamvis vocetur etiam justificatio
nostra, ut alibi dixi, regeneratio
ta tamen mystica est, non corpora-
lis.

(a) Sap. 3. 7. (b) Bonav. in 4. dist. 49. p. 2. a. 1.
q. 1. (c) Matth. 19. 28.

lis; resurrectio verò hæc, ipsius est renovatio corporis: de qua Salvator per Psalmistam: & *refloruit*, inquit, *caro mea*: (a) Ulbi observat bellè S. Ambrosius, non dici *floruit*, sed *refloruit*: nam & antea caro Christi florebat secundùm alium Prophetam: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet*, (b) hinc Nazarenus, sive floridus erat dictus: verùm flos hic falce mortis resectus, & in horto sepultus, iterùm, multòque ampliùs refloruit, cùm redivivus de sepulchro, gloriâ resurrectionis odorem pariter ac nitorem immortalitatis cunëtis afflavit. Hæc ille. (c) Quamobrem jure merito hæc resurrectio, tertia Christi nativitas à SS. Patribus vocatur; illa Patris ad Filium in Psalmo secundo verba solennia: *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te*; non ad æternam modò Filii à Patre, & ad tem-

poralem ejusdem Filii à Matre generationem ; sed etiam ad regenerationem in resurrectione factam , applicantibus : imò locum illum Psalmographi , præcipuè in hanc quadrare , observant Interpretes ; & huic à S. Paulo esse accommodatam , ad Antiochenos verba faciente : *Nos vobis , inquit , annuntiamus eam , quæ ad Patres nostros repromissio facta est : quoniam hanc Deus adimplevit filiis nostris , resuscitans JESUM , sicut & in Psalmo secundo scriptum est : Filius meus es tu , ego hodie genui te. (a) Quasi tẽ hodie , ter diceretur : primùm ab æterno in æternum ; iterùm die Natalis , denique Resurrectionis Domini. Ego hodie suscitans , genui te denuò ; nam de novo animam corpori tuo univi , corpori quasi novo , nam mirè immutato ; in novam eamque immortalem & gloriosam vitam , in seculum mundùmq; novum te rursus produxi. Hoc admirabi-*

(a) Act. 13. 32.

li die, *Dixit Dominus pisci*, & *evomuit Jonam in aridam.* (a) Quam
 Jonæ figuram, S. August. Symbolum
 hoc, quod tractamus explicans Ca-
 techumenis, (b) ad Salvatorem
 transfert eleganter. 1mò. Mittitur
 Jonas in civitatem Niniven; Chri-
 stus in mundum. 2dò. Fugit ille in
 Tharsis; hic exultavit ut Gigas ad
 currendam viam. 3tiò. Ascendit
 ille navem; hic lignum crucis. 4tò.
 Est in illum maris; est in istum con-
 mota Judæorum tempesta. 5tò.
 Data est fors super illum; sed & su-
 per hujus vestimenta. 6tò. Ejectus
 ille in mare; hic in fauces mortis.
 7mò. Custoditus ille in bestię vi-
 sceribus; illæsus iste in sepulchro,
 & inferis. 8vò. Illius è ventre pi-
 scis oratio, hujus de ventre inferi
 (ut loquitur Scriptura) (c) clamo-
 res ad Patrem repræsentat. 9nò.
 Tertio die Propheta est incolumis
 redditus littori; Christus vitæ. 10.

f 3

Ad

(a) *Jon. 2. 11.* (b) *Cap. 6.* (c) *Jon. 2. 3.*

Ad prædicationem Jonæ, civitas Ni-
nive per pœnitentiam liberata; in
nomine JESU prædicantibus Apo-
stolis pœnitentiam, Jerusalem,
mundûsque salvatus.

Resurrexit à mortuis. Aliqua hujus
Resurrectionis adjuncta perstringa-
mus. Patrum animas è Limbo edu-
cens omnes, cum triumpho surgit
Salvator: qualiter? hoc, ut ineffa-
bile scriptum non est; prout nec
quemadmodum sit incarnatus, cor-
pûsque illi primò aptatum, legi-
mus. *Terra motus factus est magnus,*
et sepulchrum. Angelus enim Domi-
ni descendit de cœlo, & accedens revol-
vit lapidem, & sedebat super eum:
erat autem aspectus ejus sicut fulgur, &
vestimentum ejus sicut nix. Præ timo-
re autem ejus exterriti sunt custodes, &
facti sunt velut mortui: qui mortuum
custodiebant. Respondens autem An-
gelus, dixit Mulieribus: Nolite timere
vos, scio enim, quòd JESUM, qui cru-
sifixus est, quæritis. Non est hic: sur-

*rexit enim sicut dixit : venite, & vide-
te locum &c.* (a) Hæc est omnis Do-
minicæ Resurrectionis historia.
Quæ moriente Conditor suo con-
dolens, surgente quoque applau-
dens, terra mota est, & quidem mo-
tu magno. Angelum venisse nolim
existimes, ut exire de monumento
Dominus posset; non ille, non cor-
pus gloriosum his egebat ad sur-
gendum adjumentis: nam pene-
trans sepulchrum immotum, ut de-
cent SS. Patres, sigillo Judæorum
inviolato exivit: fuerunt hæc, quæ
legimus, Resurrectionem illius con-
sequentia magis, quàm anteceden-
tia; atque ad exterrandos adver-
sarios, ad pias Mulieres invitandas,
ad docendos nos, & id, quod fa-
ctum erat, tantummodo contestan-
dum patrata. Cum Christo, Pa-
trum quoque Sanctorum animæ
multorum (non ausim dicere om-
nium, cum id nec in Scriptura, nec

in Doctoribus legam) suis sunt restitutæ corporibus , conglorificatis Redemptori suo , & configuratis corpori claritatis ejus : omnes autem illi Sancti , tam qui cum carne resurgebant , quàm qui sinè illa , sunt cum Domino in terra usque ad ejus Ascensionem , modo non terreno conversati. *Monumenta aperta sunt , & multa corpora Sanctorum , qui dormierant , surrexerunt , & exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus , venerunt in sanctam Civitatem , & apparuerunt multis.* (a) Hi primi testes , ac præcones Resurrectionis præsentis , qui futuram tantò antè crediderant , ac figurabant. Jam verò , utrùm corpora Patrum istorum , ascenderint in cœlum , sintque ibi nunc cum Christo , an non ; difficilis est quæstio : credunt non pauci gravesque Authores , relictis in terra corporibus suis , solas Ascendentem in cœlum comi-

(a) *Matth. 27. 52.*

mitatas esse animas ; negantes ul-
lum in cœlo esse hominem , futu-
rúmque ante diem judicii cum suo
corpore , præter Christum , & Bea-
tissimam Virginem : in quam sen-
tentiam verba etiam quædam Apo-
stoli (a) volunt interpretari. Alii
contrà , quæ ferè probabilior &
communior opinio , existimant di-
ci non posse , ut beatarum Anima-
rum corpus resurgat nisi gloriosum ;
nisi ab anima , gloriâque nunquam
avellendum. Itaque dicunt hæc ,
quæ surrexerunt cum Salvatore
corpora , in cœlum cum eodem
ascendisse ; secùs néque vera illorum
fuiſſet resurrectio : singulare pro-
inde illud corporis Christi , & Bea-
tissimæ Virginis privilegium expli-
candum esse , comparatè ad justos
novæ legis , qui post resurrectio-
nem illius defuncti sunt. Quid ?
quòd Patribus veteribus , hoc de-
cus indulgendum , eorum expecta-

cio diuturna quodam modo compensanda , & solennitas Resurgentis , atque Ascendentis cohonestanda , videbatur desiderare ? At si multa , néque omnia Sanctorum corpora surrexerant ; quorum præcæteris ? varii de hoc varia : quis certum aliquid ? Salvatoris typos , cognatos , & ei quoquo modo propiores , figuras item Resurrectionis , reliquis plerique anteponunt : néque iis admiscendos putant eos , quorum veras reliquias corporis habemus , ac veneramur in terra ; siquidem in resurrectione ne capillus quidem de capite nostro peribit. At non multùm refert beatæ animæ , cum corpore an absque illo sit in cœlo ; cum Dei sui voluntate , in ea re se nullo negotio conformantis.

Tempus Resurrectionis si attendas , fuit primùm in vere : ut quæ pars aâni , mundi conditi ; eadem reparati , ac redempti foret exordium : ut re-
fur-

surrectionis hujus faciem aliquam
ipsis tum oculis nostris cernere pos-
semus. Nam in vere , terra semi-
náque terræ injecta , & ibidem de-
mortua , plantæ arborésque revire-
scunt , ac reflorescunt ; vigorem
spiritúsque novos sumunt animan-
tia ; mundus quasi per hyemem se-
pultus , iterum renascitur : qua in
imagine naturæ quotannis exhibi-
ta , Patres Salvatoris , nostrámque,
qui salvati sumus , resurrectionem
speculantur. Resurrexit iterum die
Dominico , dierum omnium pri-
mo : nam ultimus erat Sabbathum,
in quo ab opere sex dierum re-
quievit Creator. *Primo die , quo
Trinitas beata mundum condidit , vel
quo resurgens Conditor nos morte victa
liberat , pulsus procul torporibus surgamus
omnes ocyus , & nocte quæramus
Deum , Propheta sicut præcipit : canit
Ecclesia in Matutino Dominicæ.
Ivisse mulieres legimus in Evange-
lio , ad sepulchrum , corpúsque ibi*

Divinum non reperisse , (hoc est
resurrexisse Christum , nec enim id
verbis describitur aliis) *in prima*
Sabbathi : unâ Sabbathorum : unâ Sab-
bathi. Sabbathum ab Hebræis non
solùm dies septima , sed etiam ipsa
hebdomada vocabatur ; imò &
quilibet dies , cum hac adjectione ,
quòd prima Sabbathi , dies Domi-
nicus , 2da Sabbathi dies Lunæ ,
3tia Sabbathi dies Martis , & sic deinceps
diceretur : quomodo Ecclesia
feriam secundam , tertiam &c. no-
minat : *unus* pro eodem ac *primus*
accipitur. Ergo resurrexit Domi-
nus *unâ* vel primâ Sabbathi , hoc est ,
primo die hebdomadæ : unâ Sabba-
thorum , hoc est , primâ dierum
septem : quæ omnia unum eun-
démque diem Dominicum signifi-
cant. Hic est ille Resurrectionis
dies , dierum omnium à condito
mundo usque ad ejus consumma-
tionem princeps , quo die *lapidans*
queus reprobaerant, hic factus est in ca-
put

put Anguli, ut canebat David in Psalmo 117., qui totus hujus est argumenti, exclamans inter cætera: *Hæc est dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea*: hic dies est à Christianis, hujus mysterii honorandi causâ, Dominicus, vel dies Domini nuncupatus: à Gentilibus dies solis; quasi solem aliquando in eo nobis oriturum, inscientes portenderent. Hoc in die Redemptor noster, gloriam corporis sui, nominisque exaltationem, sive Divinæ suæ Majestatis ostendendæ potestatem plenam, à Patre obtinuit: ideo *data est mihi*, aiebat postquam surrexit, *omnis potestas in cælo & in terra*: ideo Judex & Dominus noster scribitur hodie constitutus; *Dignus esse* clamatur *Agnus, qui occisus est*, accipere *virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam &c.* (a) quæ cuncta habuit ab Incarnatione sua, re ipsâ; sed

eo.

(a) Apoc. 5. 12.

eorum usum , ac manifestationem in istud reservatam tempus , unà cum corporis gloria , morte suâ etiam promereri voluit. In hujus triumphum & venerationem diei , cultum in lege veteri exhibitum Sabbatho , converterunt Apostoli post Spiritûs sancti adventum (sine dubio è Magistri sui , sanctique Spiritûs mandato , quamvis illud scriptum non sit) in cultum Dominicæ , sublato cultu Sabbathi : ita ut Christianorum Sabbathum , dies esset Dominicus ; cujus antiquum Sabbathum figura extitisset. Quid enim erat quæso illud ? dies septimus , quo ab opere sex dierum , fabricâ mundi consummatâ , requievit Deus , suo se oblectans labore : propterea illud Judæis , solenni religione colendum præscripsit. *Hæc autem omnia in figura contingebant illis.* (a) Veritatem intueri. Dies Resurrectionis quid est , nisi dies ,
quô

(a) I. Cor. 10. 11.

quô post suos 34. annorum labores, quibus mirabiliter conditum, mirabiliùs reformavit Salvator mundum, requiescere incepit; ut à diluvio arca *in mense septimo, vigesimo septimo die mensis, super montes Armeniae:* (a) quo implevit Scripturam, in qua dicebat: *Mihi curvabitur omne genu, jurabit omnis lingua.* (b) Quare hunc diem, ut verum, sanctiùsque, & Christianorum Sabbathum, in illius veteris loco, à nobis celebrandum decrevit; ad assiduam sui, à tantis operibus tanta cum gloria requiescentis, memoriam recolendam. *Et benedixit diei septimo, & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo.* Atque hoc fuit primum à Spiritùs sancti adventu, sive ortu Ecclesiæ Christianæ, in ea festum institutum; ut & Sabbathum, primum inter omnia festa erat Synagogæ. Quidni hunc diem Resurrectionis suæ honorare voluit

Do-

(a) Gen. 8. 4. (b) Is. 45. 24.

Dominus; cùm & nasci voluit, & Spiritum sanctum misit die Dominico? quo etiam die Pascha semper & Pentecosten celebramus; à Paschæ die, quod maximum nostrum, festumque, ut vocant Patres, festorum est, reliqua mobilia festa calculantes: ob quod tanto studio curatum semper ab Ecclesia, ut dies Paschæ ante omnia ritè quotannis poneretur, & observaretur. In Paschæ festo manipulus spicarum novarum, in Pentecoste panes novi offerebantur Deo; quid aliud quàm Christum resurgentem, missumque Spiritum sanctum figurantes? Diebus Dominicis à jejunio abstinere, stantésque orare solitos, ad sanctam exhibendam lætitiã, Christianos, commemorit S. Augustinus, imò & Tertullianus, ac passim alii. *Unã Sabbathi, cùm convenissemus ad frangendum panem. (a)* Per unam Sabbathi unusquisque vestrum
apud

(a) Act. 20. 7.

apud se seponat. (a) Ego Joannes fui in Spiritu in Dominica die. (b) Verbo jam Hebraico, jam Christiano, diem hunc venerantes audi Apostolos. Postremò si horam, partémq; diei, quâ resurrexit, quæras; nec de hac quidquam, præterquam è præfata Mulierum historia scire possumus. Matthæus ait, eas ad sepulchrum venisse vespere Sabbathi, quæ lucefcit in prima Sabbathi: Marcus, cùm transisset Sabbathum, valde manè, unâ Sabbathorum, orto jam sole: Lucas, Unâ Sabbathi valde diluculo: Joannes, Unâ Sabbathorum manè, cùm adhuc tenebræ essent. Quæ si bene observas, & ut S.S. Doctores concordant; resurrexit Christus nocte diei Dominicæ mediâ jam exactâ, diéque oriente, in aurora, vel diluculo, luce nondum plenâ, lucente nihilominus: ut dies, noctésque tres, in corde terræ fuisse prædicari posset.

Re-

(a) 1. Cor. 16. 2. (b) Apoc. 1, 10.

Resurrexit à mortuis. Addit Symbolum Missæ : *secundùm Scripturas.* Sed etiam Apostolus : *resurrexit tertiâ die secundùm Scripturas.* (a) quod licet cuilibet articulorum potuerit, non est tamen alteri adjectum : sine dubio , quia nullius magis quàm hujus veritas est per Scripturas testata : nullius mysterii fidem voluit æquè inculcari mundo Deus, atque istius : nihil perinde intererat Christianæ religionis, credi & prædicari , ac Resurrectionem Christi. Hinc est custoditum ab ipsis Judæis, & Gentilium militibus sepulchrum ejus : Signatus lapis annulo vel urbis Hierosolymæ , vel summi Judæorum Concilii : sic enim & Daniele in lacum leonum misso, *allatus est lapis unus , & positus est super os laci , quem obsignavit Rex annulo suo, & annulo optimatum suorum.* (b) Nicephorus præterea , & Beda de locis sanctis, tradunt, Judæos utrumq; se-

(a) 1. Cor. 15. 4. (b) Dan. 6. 17.

sepulchri lapidem perforâsse , & vinculo ferreo constrinxisse. (a) Quis igitur sanæ mentis cogitare potuit, quòd furati sunt Discipuli eum, & dixerunt plebi, *surrexit à mortuis?* fecisse hæc Judæos, *ut diligentia eorum nostræ fidei proficeret*, inquit S. Hieronymus. Hinc apparuit post resurrectionem toties, tótque suorum discipulorum ; imò *visus est plus quàm quingentis fratribus simul.* (b) Hinc palàm omnibus, summâ luce ascendit in cœlum. Hinc comedisse cum eis , & convescens palpandum se præbuisse scribitur ; manus, pedes, latus suum , & fixuram clavorum, ac foramen lateris. Hinc labi permissus in incredulitatem Thomas : *non hoc casu , sed Divinâ dispensatione gestum est : plus enim nobis Thomæ infidelitas , quàm fides credentium Discipulorum profuit.* inquit S. Gregorius. Hinc Apostoli testes Resurrectionis, speciatim voca-

(a) Niceph. l. 1. 32. (b) 1. Cor. 15. 6.

cati ; quasi unum hoc testari debuissent, vel eo solo testato firma omnia essent mansura. Oportet aiebant in locum Judæ alium electuri, *testem Resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex iis.* (a) Si Christus non resurrexit, inquit Paulus, *inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra, adhuc enim estis in peccatis vestris.* (b) Profectò si Christus non resurrexit, in eodem cum Magistro suo tumultata jacet sepulchro, fides ac religio Christiana. Verùm omnium elegantissimè veritatem hanc, gloriámque istius mysterii declaravêre Judæi, dicentes Pilato : si furati cum Discipuli è sepulchro, plebi dixerint, surrexit à mortuis; *erit novissimus error peior priore.* Error erat iis, quòd taliter conceptus ac natus; quòd à venientibus ab Oriente Magis adoratus; quòd cùm offerretur in Templo, à Sanctis taliter deprædicatus; gladio Herodis

In-

(a) *Act.* 1. 22. (b) *1. Cor.* 15. v. 14. & 17.

Infans ereptus ; quòd duodennis
in medio sedit Doctorum in Tem-
plo, stupentibus omnibus super pru-
dentiâ & responsis ejus ; quòd ta-
liter baptizatus à Joaë; quòd prædi-
cavit triennio , ac patravit tanta,
ut nunquam sic locutus esse, nun-
quam ea operatus homo credere-
tur, quæ iste homo : quòd taliter
passus , mortuus , sepultus , meri-
erant magnique errores : at quòd
tertiâ die, ut vivus prædixerat, re-
surrexisse à mortuis prædicabitur ;
erit novissimus error, prioribus om-
nibus pejor , nec non priores om-
nes corroborans mirificè , verbò
mundum planè convincens. Au-
diamus non Christianum , sed ho-
rum ipsorum Judæorum historicum
facilè principem , de iisdem scri-
bentem temporibus. *Eodem, ait,
tempore, fuit Jesus vir sapiens, si tamen
virum eum fas est dicere : erat enim mi-
rabiliun operum patror, & doctor
eorum, qui libenter vera suscipiunt;*
plu-

plurimosque tam de Judæis, quàm de Græcis sectatores habuit : Christus hic erat, quem accusatum à nostræ gentis principibus, Pilatus cùm addixisset cruci ; nihilominus non deslitterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim iis tertiâ die vivus, ita, ut divinitus de eo vates hoc, & alia multa miranda prædixerunt : & usque in hodiernum diem Christianorum genus ab hoc denominatum non deficit. (a)

Exurrexi, & adhuc sum tecum. Dicit apud Psalterem Regium : (b) In Romano Psalterio legitur, Resurrexi, & adhuc sum tecum. Quæ verba Ecclesia, maximus Scripturarum interpretes, ad Dominum resurgentem refert, ab iis incipiens Missam diei Paschæ. At quid singulare in ea vidit sententia ? Nihil fas est existimare, multum omnino. Nam humanum genus eum interfecerat ; sepultum, quò surgere minimè posset, tam studiosè custodiebat : disci-

(a) Joseph. l. Antiq. 18. c. 4. (b) Ps, 138. 180

scipulorum unus in manus hostium tradiderat turpiter, alter negaverat ter; omnes relicto eo, cum comprehenderetur, fugerunt; qui cruce onustum sponte succollâisset suâ, nemo ex omnibus mortalibus erat: tamen nihilominus victor & triumphator, *resurrexi*, ait, & *adhuc sum tecum*, ô homo, ô sponsa mea Ecclesia! meus in te amor per ista non refrixit, non est cum morte mea extinctus. Etsi resurgens continuò cœlum petere potuisset, suæque convenienter gloriæ debuisset; esse adhuc ac manere internos, nobiscum conversari familiariter voluit, per dies quadraginta: *usque in diem, quâ præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est. Quibus & præbuit seipsum vivum post passionem suam, in multis argumentis, per dies 40. apparens eis, & loquens de regno Dei: & convescens præcepit eis, &c.* (a) De his Domini

ap-

apparitionibus , & conversatione
cum suis , à Paschæ die ad Ascen-
sionem , per dies 40. Evangelistas
consule. Primùm & ante omnia,
(quod illi tacent , sed multi Patrum
tradunt , pietásque Christianorum
credit) apparuit Matri Beatissimæ:
ut quæ moriente Filio *Regina Mar-*
tyrum dici meruit , cujus animam
doloris gladius pertransivit ; resur-
gente , propter gaudii sui eminentiam , *Cælorum Regina* haberetur :
atque ut sicut in Incarnatione, Na-
tivitate , morte ; in resurrectione
item illius , proxima inter omnes
foret suo, JESU MARIA : Exhibu-
erit crediderim , Matri Filius bea-
tum captivorum chorum , quos in
cælum ducebat ; ut & iis Dominam
ipsorum : quò viderent Agnum
juxtà , & vellus , quod Rorem adeò
ab ipsis desideratum susceperat.
Visus est deinde secundùm ea ,
quæ scripta sunt , ipso Resurrectio-
nis die , *primò Mariæ Magdalene , de*
qua

qua eiecerat septem dæmonia : (a) iterum à sepulchro reducibus in via mulieribus : postea Petro : tum duobus in Emmaus euntibus : demum omnibus Apostolis absente Thoma : post diem Paschæ, ipsa in Octava hujus Thomâ præsentate apparuit primùm cunctis Apostolis : secundò ad mare Tiberiadis septem Discipulis , in quibus Petrus & Joannes : tertio multis in monte Galilææ , imò plus quàm 500. Fratribus simul : quartò Jacobo Fratri Domini : quintò Fidelibus omnibus Ascensioni præsentibus : *novissimè autem omnium tanquam abortivo visus est & mihi*, subjungit S. Paulus. (b) Quis dubitet apparuisse multò sæpius ? *sunt enim multa alia*, inquit Joannes, *quæ fecit Jesus*, quæ non sunt scripta in Evangelio ; quæ, si scriberentur singula, mundus capere non posset libros scribendos. (c) Jam verba illius dulcissima, quibus

(a) *Mar. 16. 9.* (b) *1. Cor. 15. 8.* (c) *Joã. 20. 21.*

bus eos solabatur, & instruebat; quibus ad Ecclesiæ administrationem præparabat, quis referat? quot modis ingerebat veritatem suæ Resurrectionis, ne phantasma putaretur esse? jam prandens cum illis; tametsi nec appetere cibum, nec eo nutriri corpus gloriosum posset: jam ostendens eis manus, pedes, latus; *palpate & videte*, in-
quiens, *quia ego ipse sum; quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* (a) Quomodo autem palpari potuit corpus, quod erat incorruptibile ac subtile, quod corpora penetrabat omnia; quid multis disputem? Dico brevi, gloriosorum corporum hanc esse dotem liberam; ut si volunt videri queant, si nolunt, sint nobis invisibilia: pariter ut non palpentur si volunt, si autem volunt, palpari possint. Certò & claritate gaudent; eam nihilominus non ostendit Salvator Discipulis

(a) *Luc. 24.*

lis toties apparens ; nisi fortasse
Matri suæ. *Quod vidimus oculis no-*
stris, & manus nostræ contrectaverunt,
annuntiamus vobis, scribebat, quem
diligebat JESUS. (a) Non audis
porrò, non legis ullibi, quòd Re-
furgens verbo illos allocutus du-
riori ; quòd aliquod delictorum
præteritorum objecerit : sed ut il-
lius olim figura, elevans vocem,
quam audivit omnis Domus Pha-
raonis : *Ego sum,* ait, *Joseph Frater*
vester : ego sum, nolite timere, neque
vobis durum esse videatur, quòd vendi-
distis me : pro salute enim vestra misit
me Deus. Accedite ad me : osculatúsq; est
Joseph omnes fratres suos. Iterum,
cùm delicti conscientia eos nihilo-
minus metuentes morderet : *Noli-*
te, ait, *timere : num Dei possumus re-*
sistere voluntati ? vos cogitâstis de me ma-
lum, sed Deus vertit illud in bonum ;
ut exaltaret me, sicut in præsentiarum
cernitis, & salvos faceret multos popu-

los : nolite timere , ego pascam vos :
consolatusque est eos , & blandè ac leni-
ter est locutus. (a) Non advertis Chri-
stum Jesum magis , quàm Josephum
hiscè verbis descriptum ? Atque
hæc fuit conversatio Domini post
Resurrectionem cum suis , per dies
40. non continuè , sed per vices &
interpolatè iis apparentis. At cur
per quadraginta dies ? ut 40. hora-
rum absentiam , à morte usque ad
resurrectionem compensaret , in-
quit Glossa : adde , ut quot diebus
egit Moyses cum Deo in Sina , dum
legem ab eo acciperet ; totidem
ageret Petrus , cæterique Discipu-
lorum cum Christo glorioso , *appa-
rente iis , & loquente de Regno Dei :*
hoc est , de Ecclesia triumphante ,
ac militante : his enim diebus do-
cuit eos ea , quæ non dixerat an-
tea ; quæ non erant in Divinis li-
bris expressa perspicuè , vel expri-
menda : tradidit veluti gallina pul-
lis , cibum nobiscum per eos com-

(a) Gen. c. 46. & 50.

municandum; de sensu Scripturarum, de Sacramentis, eorúmque materia, forma, ritu; de Missæ Sacrificio; de signo Crucis, de jejunió quadragesimali; mysteriis denique omnibus, & officiis Christianæ Religionis: quæ ab ore Domini accepta, tradiderunt per manus Apostoli posteris, & hi suis Successoribus. Hæc est Patrum veterum, ac Theologorum communis doctrina.

Ad extremum, in eodem Missæ Paschalis principio, adjicit ex eodem Psalmo Ecclesia, verba illa Filii ad Patrem: *Tu cognovisti sessionem meam, & Resurrectionem meam*: è quibus insigne documentum possumus haurire: nimirum conjungendam esse cum meditatione gloriæ Dominicæ cogitationem Passionis, quam sessio significat juxta SS. Patres, hoc in loco: situs enim est corporis humilior; verbum illius aptissimum Passionis, quæ sessioni, quàm morti erat affinior; quia ex

ea surgere, cū volebat poterat vi-
 ribus suis, nemine alio adjuvante,
 vel excitante. Idem faciendum
 docent nos, & ejusdem Psalmo-
 graphi, & aliorum sacrorum Scri-
 ptorum textus innumeri: *Ad vespere-
 rum demorabitur fletus, & ad matuti-
 num letitia. Convertisti planctum me-
 um in gaudium mihi: conscidisti saccum
 meum (pretio inde, quo empti su-
 mus magno, effuso) & circumdedi-
 sti me letitia. (a) Hæc oportuit pati Chri-
 stum, & ita intrare in gloriam suam.
 (b) Si conmortui sumus, & convive-
 mus: si sustinebimus, & conregnabi-
 mus. (c) Si tamen compatimur, ut &
 conglorificemur: (d) Scientes, quod
 sicut socii passionum estis, sic eritis & con-
 solationis: (e) Mortificationem JESU
 in corpore nostro circumferentes, ut &
 vita JESU manifestetur in corporibus no-
 stris. (f) Communicantes Christi passio-
 nibus*

(a) Ps. 29, v. 6. & 12. (b) Luc. 24. 26. (c) 2.
 Tim. 2. v. 11. 12. (d) Rom. 8. 17. (e) 2. Cor. 1. 7.
 (f) 2. Cor. 4. 10.

nibus gaudete , ut & in revelatione gloriae ejus gaudeatis exultantes. (a) Meditatio gloriae , ne in tribulationibus deficiamus ; passionis , ne in gaudio nimium extollamur ; neve aliâ quàm viâ crucis quærendam , nec in hac possidendam vita gloriam judicemus , efficit : conjunctâ utrâque , Capiti nostro plenè conformes sumus.

§. III.

De Articulo sexto.

Ascendit ad Caelos.

Ascendit è monte Oliveti , ut constat ex Actis Apostolorum. (b) Congruebat omnino , ut unde ad passionem ac mortem , inde iret ad cœlum. Priùs , quàm ascenderet , *eduxit autem eos foras in Bethaniam* , inquit Evangelista : (c) Si eduxit , ergo priùs iis in loco ali-

g 4

quo

(a) 1. Pet. 4. 13. (b) Act. 1. 12. (c) Luc. ult. v. 5.

quo apparuit ; unde cum iis processit foras in Bethaniam, (charum sibi hospitium, Castellum Marthæ, Mariæ, Lazari, ad latus montis Oliveti situm) atque inde in montem, locum Ascensioni destinatum. Hinc est communis opinio, Dominum suis quadragesimo à Resurrectione die, feriâ quintâ in Jerusalem apparuisse, congregatis ad tempus prandii : imò non paucam à S. Marco relatam apparitionem, quam Ecclesia in Festi hujus Evangelio prælegit in Missa ; hanc faciunt. In Jerusalem itaque, in eodem ut est probabile coenaculo, in quo bis illis, primo & octavo Resurrectionis die, absente, præsentéque Thomâ visus fuerat, postremò apparet : educit à prandio, per mediam civitatem, palàm, suorum omnes, qui convenerant ; à nemine ut credibile, præterquam ab iis, vel cognitus vel visus : sic enim & Joseph fratribus se suis ma-
ni-

nifestans, *præcepit ut egredierentur eum-
eti foras, & nullus interesset alienus
agnitioni mutua.* (a) Quàm alia ô
Domine! hæc tua cum tuis proces-
sio è Jerusalem in montem Olive-
ti; atque illa cum carnificibus
erat ante 42. dies, ex eodem mon-
te in eandem civitatem, cùm liga-
tus ut Agnus ad occisionem per
easdem vias ducerêre! In itinere
divertens modicè in Bethaniam,
ibique ultimùm salutans, ac secum
educens Martham, Magdalenam,
Lazarum, & cùm aliis pluribus,
præque omnibus, ut est conjicere,
Matrem suam dilectissimam; rectâ
in montem Olivarum ejusque ver-
ticem pergit. Quæ hîc, quæ per
totum hoc iter à valedicentibus di-
cta & acta, quis explicet? quæ ipsi
reticenda putârunt Evangelistæ:
nisi quæ Joânes potissimùm alibi re-
fert, huc transfers, vel hîc repeti-
ta credis: *Vado ad eum, qui misit*

(a) Gen. 45. 1.

me. Expedi vobis ut ego vadam : si enim non abiero , Paraclitus non veniet ad vos ; si autem abiero , mittam eum ad vos. Pater sancte serva eos in nomine tuo , quos dedisti mihi ; ut sint unum sicut & nos ! Sicut tu me misisti in mundum , & ego misi eos in mundum. Non pro eis autem rogo tantum , sed & pro eis , qui credituri sunt per verbum eorum in me : ut omnes unum sint , sicut tu Pater in me & ego in te , ut & ipsi in nobis unum sint. Pater quos dedisti mihi , volo , ut ubi sum ego , & illi sint mecum. Vado parare vobis locum. Filioli hoc est praeceptum meum , ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Vos amici mei estis : jam non dicam vos servos , quia omnia , quaecunque audivi à Patre meo , nota feci vobis. Si diligitis me , mandata mea servate. Non relinquam vos orphanos. Ego rogabo Patrem , & alium Paraclitum dabit vobis , ut maneat vobiscum in aeternum. Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum. Si abiero , & preparavero vobis locum ,
iterum

*sterum venio , & accipiam vos ad me
ipsum , ut ubi sum ego & vos sitis. Ec-
ce ego vobiscum sum omnibus diebus
usque ad consummationem seculi.*

*Dominus quidem JESUS , postquam
locutus est eis , assumptus est in cœlum ,
inquit S. Marcus : Lucas verò : &
elevatis manibus suis benedixit eis. Et
factum est , dum benediceret illis , reces-
sit ab eis , & ferebatur in cœlum. Idem
Lucas in Actis Apostolorum : Vi-
dentibus illis elevatus est , & nubes susce-
pit eum ab oculis eorum. O specta-
culum inter omnia , quæ vidit , ac
videbit mundus , longè tum jucun-
dissimum , tum Augustissimum !
Christi ascendentis super omnes cœ-
los triumphus , quo ferebatur nunc ,
& feretur post secundum suum ad-
ventum , rediturus à judicio ad
dexteram Patris ! nunc ascendens
in altum captivam duxit captivi-
tatem , Patrum omnium è limbo
eductorum animas , vel etiam cor-
pora multorum ex iis : tunc exer-*
g 6 *citum*

citum Angelorum , & Electorum
omnium corpora & animas. Quid
plura de infinitis , quæ afferri pos-
sent memorem ? Assumptus & ele-
vatus est non alieno , non Angelico
adminiculo ; sed suâ propriâ virtu-
te , ac dote agilitatis suæ : non di-
sparuit repentè ut Henoch. (a)
Non curru & equis igneis per tur-
binem ascendit, Eliseo uno teste, ut
Elias : (b) Non raptus ut Paulus
se ipso insciente , qualiter : (c) Non
clam oculis mortalium , ut Mater
illius beatissima : non ascendit ,
quod observat Cajetanus , gradiens,
pedémque post pedem movens ;
quali motu , ut quò vult perveniat,
gloriosum corpus non eget : sed to-
to simul elevatus corpore sensim,
ac lentè ferebatur ; quò pasceret
diutiùs oculos eorum , quos dili-
gebat , non ipsum ampliùs in terra
visuros : nam quòd paulatim pro-
movebatur, verbum ipsum ferebatur

vi-

(a) Gen. 5. 24. (b) 4. Reg. 2. 11. (c) 2. Cor. 12.

videtur indicare. Ibat videntibus, qui aderant, omnibus : quibus ? aut plus quàm 500. Fratribus simul, qui eum in monte Galilææ viderant ; aut saltèm his, qui scribuntur reversi Jerusalem à monte Oliveti, expectâsse in cænaculo adventum Spiritûs sancti : Apostoli, *cum mulieribus ac MARIA Matre JESU, & Fratribus ejus, turba hominum simul ferè centum viginti.* (a) Ibat sicut Aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas, & assumpsit eum, atque portavit in humeris suis. (b) Dicitur eos, & eum, jam in plurali, jam in singulari numero : ut advertas tanti Domino fuisse quemlibet nostrum seorsim, quanti omnes simul ; quæ omnium causâ fecit, facere paratus pro quolibet solo. Assumpsit genus humanum, dum carnem, nostramque naturam ad dexteram Patris collocavit : portavit pastor bonus

(a) Act. 1. (b) Deut. 32. 11.

nus ovem, quam perdiderat, quaesitam, & inventam, in humeris suis; convocatis dicens Coelitibus: *congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quae perierat.* (a) Quatuor erant Ezechielis animalia: *quatuor facies uni: facies hominis, facies leonis, facies bovis, facies aquilae;* (b) totum hoc simul nobis est Christus, inquit D. Gregorius, quia & nascendo homo, & moriendo vitulus, & resurgendo leo, & ad caelos ascendendo aquila factus est. A meridie Adam expulso amisimus Paradisum: à meridie novo Adam in caelum ascendente recuperavimus eum. *Vespere & manè & meridie narrabo, & annuntiabo.* (c) Vespere Dominus in passione, manè in resurrectione, meridie in ascensione: ut explicat S. Augustinus, pluresque Sanctorum: eâ re, tribus his temporibus ad orandum nos excitat pulsu æris campani Ecclesia.

Ja-

(a) Luc. 15. (b) Ezech. 1. (c) Ps. 54. 18.

Jacob benedicens longo sermone
filiis ante mortem, separatus est ab
illis: Christus dum benediceret illis,
recessit ab eis; quis dubitet, si non
ore, certè corde dicentibus? *non
dimitemus te, nisi benedixeris nobis.*
Utrùm porrò in vestibus, & quali-
bus, an *amictus lumine sicut vestimen-
to* (a) ascendere visus sit, non ha-
beo dicere. *Et nubes suscepit eum ab
oculis eorum:* Nubes Majestatis est
Divinæ insigne in Scriptura. *Fere-
batur,* inquit Oecumenius, *gravis illa
nubes, magis à Christo, quàm illum fer-
ret.* *Felix clausula totius itinerarij
Filii DEI!* exclamat hoc loco S. Ber-
nardus. (b) Cælitum, & Angelo-
rum, quorum tum implebantur rui-
næ, plausus quid loquar? si na-
scentem quàm læti acceperint,
mente non assequor; si gaudium
erit in cœlo super uno peccatore
pœnitentiam agente? *Ascendit Deus
in jubilo, & Dominus in voce tubæ,*
aje-

(a) Ps. 103. 2. (b) Serm. 2.

ajebat David , (a) ad applaudendum Ascendenti, cœlum terrámque invitans , toto in illo Psalmo : ut & in altero : *Attollite portas Principes vestras , & elevamini portæ æternales , & introibit Rex gloria.* (b) Postquam *nubes suscepit eum ab oculis eorum* ; tradunt communiter Interpretes , in momento super omnia elatum , & excelsiorem cœlis factum Salvatorem : non erat quippe ratio ampliùs cunctanter ascendendo moras trahendi. Ut exceptus à Patre , quid quæris ? verborum illorum Pharaonis ad Joseph , quem is vocavit *linguâ Ægyptiacâ Salvatorem mundi* , veniat tibi in mentem. *Tu eris super Domum meam , & ad tui oris imperium cunctus populus obediet : uno tantùm Regni solio te precedam. Ecce constitui te super universam terram Ægypti : absque tuo imperio , non movebit quisquam manum , aut pedem in omni terra Ægypti. &c*

(c) Nu-

(a) Ps. 46. (b) Ps. 23. (c) Gen. 41.

Nubes cæli charum Magistrum
 Discipulorum eripuit oculis ; sed
 hos in cœlum fixos , ab aspiciendo
 prohibere non potuit : etiamsi præ-
 ter viam , quâ elevatus ferebatur ,
 ne vestigia quidem ampliùs ulla
 euntis videre potuerint. *Cùmque*
intuerentur in cœlum euntem illum ; ec-
ce duo viri astiterunt juxta illos in vesti-
bus albis , qui & dixerunt : Viri Gali-
læi , quid statis aspicientes in cœlum ?
hic Jesus qui assumptus est à vobis in cœ-
lum , sic veniet , quemadmodum vi-
distis eum euntē in cœlum. (a) O docu-
 mentum , summatim complectens om-
 nia , quæ à Prophetis & Apostolis
 scripta , quæ à Domino per tot an-
 nos dicta & facta sunt ! dignum
 tanto Magistro , suam in cathedram
 supremam conscendente ! dignum
 loco ac tempore , in quo separa-
 tus à Sponsa Sponsus (pro qua æstu
 amoris erga eam abreptus , non 14.
 ut Jacob pro Rachel , sed 34. an-
 nos

nos integros , formam servi acci-
piens famulatus est) his ei postre-
mò verbis, per fidissimos suorum Mi-
nistrorū , ex ipso, ut est genius aman-
tium, itinere, statim ab abitu valedi-
xit ! *Sic abii : sic veniam.* Adventū meū
primum , quem vidistis , unā cum se-
cundo, quem futurū videbitis, com-
binate: utrumq; pariter cogitate: al-
ter alterius meditationē in pectore
vestro foveat , juvet , inflammet :
primum illum credite , verbóque &
opere contestari non cessate ; hunc
secundum diligite , ac præcincti,
lucernisque instructi ardentibus, vi-
gilantes expectate. An non isthic,
*Homo quidam Nobilis abiit in Regio-
nem longinquam accipere sibi regnum ;
& reverti ?* Hoc idem docuerat in
passione sua Dominus , cū in sum-
mo Judæorum concilio à Caipha
Pontifice interrogatus dicente :
*Adjuro te per Deum vivum , ut dicas
nobis, si tu es Christus Filius Dei: dicit illi JE-
sus : Ego sum : tu dixisti. Verumtā-*
men

men dico vobis , amodo videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei , & venientem in nubibus cæli. Passionis enimverò ac Dominicæ gloriæ memoria , requirit potissimum ; ut oculos identidem in eum ad judicandum venturum convertamus : scientes , de illa rationem nobis strictam esse reddendam ; memores illius , quod crucem bajulans dicebat : *Si in viridi ligno hoc faciunt , in arido quid fiet ?* hujus in cogitatione , ut ne stemus otiosi aspicientes in cælum , gloriámque Redemptoris ; sed operemur dum tempus habemus , *similesque hominibus expectantibus Dominum suum , donec revertatur à nuptiis , vigilemus ;* qui sicut fur , horâ , quâ non putamus , è cælo ad nos judicandos veniet.

Prius quàm ab isto recedamus spectaculo , juverit notâsse inprimis : quòd in vertice montis Oliveti , in loco unde ascendit , impressa Christi vestigia sic extiterunt ;
ut

ut licet à Fidelibus terra, pietatis
causâ, raderetur, ac tolleretur,
semper tamen pristinam recuperâ-
rint formam, indelebilia: quæ ho-
dièque monstrantur, ait S. Hiero-
nymus, quamvis terra eadem quo-
tidie à Credentibus hauriatur. Ex
his vestigiis, Dominum facie ocu-
lisque ad Occidentem, suæque se-
dem Ecclesiæ principem conversis,
ascendisse colligit Adrichomius. (a)
Deinde idem Hieronymus, Pauli-
nus, Beda, & alii tradunt, cum
ibidem postea S. Helena pulcherri-
mam condidisset Ecclesiam, rotun-
do schemate; in cuius medio im-
pressa cernerentur sancta vestigia:
summum illius cacumen, propter
Divini corporis meatum, contegi,
& concamerari nullo modo potuis-
se; sed excussum semper divinitus,
quod manus, claudendi & ador-
nandi studio, tentavit apponere;
viâ, quâ transivit Ascendens, à
ter-

(a) *In descr. Jerus. n. 192.*

terra usque ad cœlum patente.
Ecclesia hæc multis ibi seculis per-
mansit ; Salvatoris autem vestigia
adhuc cernuntur, ait citatus Adri-
chomius. Est etiam memoriæ
à nonnullis proditum, olim à Chri-
stianis omnem feriam quintam pro-
pter hanc Ascensionem, non secus
ac Dominicum diem ob Resurre-
ctionem fuisse solenni cultu cele-
bratam ; vetitumque ut isto, illo
item die jejunium: verum postea,
ne die Jovis Jovem putaremur à
Gentilibus colere, ut inquit S.
Augustinus ; Durandus addit, ne
multiplicatis Christianorum festivi-
tibus, earum numerus nimiooperè
accresteret ; id esse (fortasse nec
ubique usitatum) abolitum. Ec-
clesia in Litaniis huic soli Myste-
rio adjungit epitheton illud ma-
gnum : *Per admirabilem Ascensionem
suam, libera nos Domine.* In Missæ
Sacrificio Consecrationi subjungens
in Persona Christi Sacerdos : *Hæc*

quotiescunque feceritis , in mei memo-
riam facietis : canonem , quem pro-
sequitur , sic incipit : Unde & me-
mores Domine nos servi tui , sed &
plebs tua sancta , ejusdem Christi Filii
tui Domini nostri tam beatæ Passionis ,
nec non & ab inferis Resurrectionis , sed
& in celos gloriosæ Ascensionis , offeri-
mus &c. In fine pariter Offertorii :
Suscipe , inquit , sancta Trinitas hanc
oblationem , quam tibi offerimus ob me-
moriam Passionis , Resurrectionis & A-
scensionis JESU Christi : &c. Quidni sa-
tis in hoc vides explicatum ; Sacri-
ficium Eucharisticum institutum esse
in memoriam horum trium Myste-
riorum ? quo , quid ad ea menti cor-
dique nostro intimè infigenda , dici
possit gravius , haud scio.

§. IV.

*Sedet ad dexteram Dei Patris
Omnipotentis.*

CRedimus his verbis Humanita-
tem Salvatoris super omne ,
quod

quod creatum est, in caelo esse collocatam & exaltatam à Patre, sive à tota sanctissima Trinitate, atque adeò à sua propria Divinitate: quapropter si rem spectes, posset dici sedere ad dexteram totius sanctissimæ Trinitatis; verùm quæ à Deo accepit in carne, illa Patri convenientissimè, à quo suam etiam habet Deitatem, appropriantur. Credimus Redemptorem nostrum esse in primo proximòque à Divina Majestate loco, quoad naturam suam humanam: nam ut Deus nullâ re Patre ac Spiritu sancto est inferior, & nec unico regni folio præceditur; ut Deus autem homo factus, *unitam sibi fragilitatis nostræ substantiam in gloria Divinæ dextera collocavit*, canit Ecclesia. Per hanc itaque dexteram humano modo significatur summa illa Dominicæ carnis nos redimentis dignitas: quasi hæc una sedeat à dextris Dei, à sinistris verò Angeli, hominésq; bea-

beati, cum Regina Dominâque sua,
Filio in ordine proxima. Ut por-
rò dextera Patris, sic & sessio Chri-
sti est metaphorica: nam re verâ
Beatorum corporibus stare, ac mo-
veri quoquo, idem est ac sedere,
quoad quietem, Majestatem, vo-
luptatem: legimus nihilominus eum
sedere: S. verò Stephanus à Ju-
dæis lapidatus, *vidit celos apertos &*
Filium hominis stantem à dextris Dei.

(a) Utrumque aptissimè: sedens
dicitur, non ad humilitatem sessio-
nis ut dictum de passione; sed ad
quietem ac Majestatem alludendo;
quia in summa est quiete ac pace, est
in Regiæ suæ Majestatis throno
supremo: ubi non dicit ampliùs,
regnum meum non est de hoc mun-
do: sed etiam stat, ut indicetur
vigil ac procinctus semper, ad nos,
sponsamque suam dimicantem in
terris adjuvandam, & gubernan-
dam; Mediator, atque Advocatus
noster apud Patrem, totamque fan-

Etissimam Trinitatem. Quanta hæc
 est, ô filii hominum, gloriæ speiq;
 nostræ arrha! Si Deus pro nobis, quis
 contra nos? qui etiam proprio Filio
 suo non pepercit, sed pro nobis omnibus
 tradidit illum: quomodo non etiam cum
 illo omnia nobis donavit? Quis est, qui
 condemnet? Christus JESUS, qui mor-
 tuus est: imò qui & resurrexit, qui est
 ad dexteram Dei, qui etiam interpel-
 lat pro nobis. (a) Semper vivens ad in-
 terpellandum pro nobis. (b) Quæ cum
 ita sint, hæc ejusdem Apostoli est
 conclusio: si consurrexistis cum Chri-
 sto, quæ sursum sunt quærite, ubi Chri-
 stus est in dextera Dei sedens, quæ sur-
 sum sunt sapite, non quæ super terram.
 (c) Hæc est Ecclesiæ oratio: Con-
 cede quæsumus omnipotens Deus, ut
 qui Unigenitum tuum Redemptorem no-
 strum ad cælos ascendisse credimus, ipsi
 quoque mente in caelestibus habitemus.
 Verbò unò: Nostra autem conversa-
 tio in cælis est: unde etiam Salvatorem

h

ex-

(a) Rom. 8. (b) Hebr. 7. 25, (c) Coloss. 3. 20.

exspectamus, (a) *reversurum à nuptiis*, ut abiit.

§. V.

*Inde venturus est judicare vivos
& mortuos.*

AD septimum Symboli Articulum, ad ultimum maximumque nostri Redemptoris opus, ad iudicium extremum venimus. Voluit Deus, ut ab eodem, qui nos salvavit, judicaremur: ut qui thesauros tantos, labore, sanguine, morte suâ partos, in nos effudit; qui talenta & mnas tam pretiosas ac fertiles, doctrinam & exempla talia reliquit; idem rationem poneret nobiscum de his universis; servosque bonos ac fideles in Regnum suum deduceret, malos pigrosque mitteret in ignem æternum. Voluit, ut quem in primo suo adventu tam fædè ac barbarè tractavimus; rediret iterum in consummatio-

(a) *Coloss. 3. 20.*

tione seculorum , hostibus terribi-
 lis, fidelibus amicissimus. Dixit Do-
 minus Domino meo , sede à dextris
 meis : donec ponam inimicos tuos scabel-
 lum pedum tuorum. Dominare in me-
 dio inimicorum tuorum. Dominus à
 dextris tuis : confregit in die iræ suæ Re-
 ges , iudicabit in nationibus , implebit
 ruinas , Angelorum cœlo dejecto-
 rum , conquassabit capita in terra mul-
 torum ; cur hæc omnia illi , néque
 alteri commissa ? De torrente tribula-
 tionum in via bibit , propterea exalta-
 bit caput. (a) Hic ipse , quem occide-
 runt suspendentes in ligno , quem Deus
 suscitavit tertiâ die , præcepit nobis præ-
 dicare populo & testificari , quia ipse est,
 qui constitutus est à Deo Iudex vivo-
 rum , & mortuorum , agebat concio-
 nans ad Judæos & Gentiles S. Pe-
 trus. (b) Ergo , inquis , Deus nos
 qui creavit non iudicabit ? Respon-
 deo , Pater non iudicat quemquam ,
 sed omne iudicium dedit Filio , Joan.

(a) Ps. 109. (b) Act. 10. 42.

22. hoc est, Deus judicabit, sed carne vestitus humanâ ; non secus ac Deus omnésque tres Personæ nos redemerunt, sed in natura nostra per unam earum assumpta. *Inde venturus est* : unde ? à summo illo ad dexteram Patris loco. Non igitur erit in die judicii in cœlo ? Concedo. Erit tamen in eadem gloria ; quam secum in omni loco, ut pœnam damnati, circumfert beatus. Néque credibile est, locum illum super omnes cœlos positum, post Ascensionem suam, à Domini humanitate unquam desertum, vel deferendum ; præterquam hoc unico tam solenni die : in quo Majestatem suam maximam, terris etiam, atque universo mundo congregato, Salvator & Rex illius, visibilem demonstrandam judicavit. Quare in Eucharistiæ Sacramento, tôtque in particulis illius consecratis, verè ubique adest ; sed replicatus ubique, cœlo minimè relicto : Paulo
iti-

itidem Ecclesiam persequenti apparuit in via, sed simul eodem tempore sedens ad dexteram Patris: quod etiam de apparitionibus aliis, Christi que presentia in terris, si quæ post Ascensionem alia fuit, in hoc primi ac secundi ejus Adventus intervallo, arbitror esse sentiendum. At in extremo judicii die, quod secundum naturæ humanæ motum, de loco ad locum venturus dicendus sit, quis dubitet? Sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum: ivit, venietque loco unde abivit deserto, locum, ad quem transivit, occupans de novo. Tantis est hic ejus secundus in terras adventus; ut cum primo à Scripturis & ab Ecclesia, tanquam poli duo, in quibus Christiana Religio versatur, comparetur.

De hoc illius reditu, libri omnes Divini ac Prophetæ prædicant quàm plurima. Diem vocant *magnum & horribilem, diem iræ, diem furoris,*

altionis , vindictæ , diem terribilem valde , diem tribulationis & angustiae , calamitatis & miseriae , diem crudelem , & indignationis plenum , & iræ furorisque : quis poterit , quærunt , cogitare diem adventûs ejus ? & quis stabit ad videndum eum ? Quis mihi hoc tribuat , ut in inferno protegas me , & abscondas me , donec pertranseat furor tuus ? (a)

Mallent reprobi plures in inferno dies , quàm hunc unum extra illum. Sed hæc cuncta illos , solósque flagellabunt iniquos : nam Sancti & Justi diligunt adventum ejus , expectantes revelationem Domini ac Salvatoris sui : tamen , quamdiu in hoc mortali corpore , quò erant Sanctiores , hòc istius diei , & ejus , cujus judicia abyssus multa , timentiores : cum S. Hieronymo dicentes : *Quoties diem judicii cogito , toties corde & ore contremisco. Sive dormiam , sive comedam , sive quidquam aliud*

(a) Vide Joel. 2. Soph. 1. Isa. 13. Jer. 30. *Matth.* 3. Job. 14. &c.

*aliud agam . semper vox illa auribus meis
insonare videtur : Surgite mortui, veni-
te ad iudicium. Quæ nihilominus
piorum consternatio, spei est plena,
& jucundior, quàm tripudia impio-
rum. Servite Domino in timore, &
exultate ei cum tremore. Ps. 2. Ter-
ribilem reddent præ cæteris diem
illum, signa præcedentia innume-
ra, in Evangelio sacrisque Scripto-
ribus fusè annuntiata : in Anti-
Christo præcessuro, in laxata dia-
boli potestate, bellis, fame, pesti-
lentiâ, terræ motibus, stellis de
cælo cadentibus, in tribulationibus
talibus, quales non fuerunt ab initio
creaturæ : demum præter alia sex-
centa, in igne vorante, atque ex-
urentem cælum & terram, locum &
instrumenta peccati, arescentibus ho-
minibus præ timore & expectatione,
quæ supervenient universo orbi : (a)
denique in resurrectione mortuo-
rum, per Angelos missos cum tuba*

(a) Luc. 21. 26.

& voce magna , à quatuor ventis undique convocatorum. His transactis , veniet tandem ille Rex tremendæ Majestatis, in nubibus, de cælo , cum gloria , in sede , atq; à sede Majestatis suæ, cum Angelis , & universo cælorum exercitu. Adesse debet etiã diabolus cum infelicæ suæ facis turba : adesse debebunt , & quos limbus puerorum captivos habet: suam universi audituri sententiam. *Tunc parebit signum Filii hominis* , (a) id est vexillum Crucis præferendum Judici ; vel denuò efformandæ ; vel quod alii censent (éstque probabile) ipsa Crux vera , in qua Redemptor pependit , componenda per Angelos : imò & reliqua Passionis instrumenta illic producenda graves credunt Authores. Quo in loco , rogas , hæc universitas creaturæ rationalis cogenda, & sistenda Judici ? de communi sententia dico , locum huic tantæ actioni præfixum , esse vallem Josaphat , quæ jacet

(a) *Matth. 24.*

Hierosolymam inter, montemque Oliveti, ex quo prout tunc veniet, ivit in cœlum. Quomodo mundus totus in tam exiguum terræ spatium compingendus? De Angelis & corporibus beatis id captu facile: reproborum corpora sunt per se ad angustias damnata: ne plura, *quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum.* (a) Congregabo omnes Gentes, & deducam eas in vallem Josaphat, & disceptabo cum eis ibi. Consurgant, & ascendant Gentes in vallem Josaphat, quia ibi sedebo, ut judicem omnes Gentes in circuitu &c. (b)

Imaginem judicii hujus quis meliùs, quàm Judex ipse depinxerit? *Cùm autem venerit, inquit, Filius hominis in Majestate ejus, & omnes Angeli cum eo; tunc sedebit super sedem Majestatis suæ: & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, sicut Pastor segregat oves ab hædis; & statuet oves quidem à dextris suis,*

h 5

suis,

(a) Luc. 18. 27. (b) Joel. 3. v. 2. & 22.

fuis, hædos autem à sinistris. Tunc dicet Rex his, qui à dextris ejus erunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi: esurivi enim, & dedistis mihi manducare; sitivi & dedistis &c. Tunc dicet & his, qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus: esurivi enim, & non dedistis mihi &c. Et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam. (a) Tribunal istud manu delineatum Pictoris contemplans Bogoris Rex Bulgarorum, fidem Christianam amplexus traditur: O mortales! si hanc, quæ descripta in Evangelio, spectatis imaginem; si hæc Domini verba, ut par est perpenditis; quis vestrûm non totus convertatur ad Deum Salvatorem suum? non cum metu & tremore operetur salutem suam? S. Pelagia pœnitens, à mundi vanitate per B. Nonnum Episcopum

(a) *Matth. 25.*

pum Heliopoleos abstracta, perpetuæ poenitentiaë se addicere volens, locum ei peragendaë, supremi judicii sibi delegit : nam in monte Oliveti erecto tugurio, ex quo in vallem Josaphat despectus erat, jugiter Christi patientis æquè, ac venturi judicis imaginem, dum vixit intuebatur. Niceph. l. 14. 4. Examen ante latam sententiam instituendum, libros aperiendos, convincendos reos, exprobrandam iis impietatem; hos cum illis, malos cum bonis, minùs delinquentes cum scelestioribus contendendos; aliáque hujusmodi ad humani formam judicii quæ legis; crede verissima, sed absque humanis defectibus, néque modo humano intelligenda. Nullius etenim ibi occulta vel dubia poterit esse iniquitas : patebunt omnia cunctis æquè ac Judici, se pariter & quemlibet cuilibet revelanti : disputationis ac defensionis, spei ac misericordiaë

diæ locus nullus ; tute tui sceleris
testis & improperium : nemo que-
ri, nemo se, vel ullum alium mi-
nùs justè punitum, aut præmiatum
cogitare poterit ; *non liquere* dicet
nemo ; mundo universo conclama-
turo : *Justus es Domine, & rectum
judicium tuum.* Itaque cùm audis
interrogari, *si justus vix salvabitur,*
impius & peccator ubi parebunt ? (a)
id de vitæ hujus tempore accipe,
non de illo die ; quem qui justus
excipit, nulla hunc præteritorum
criminum notabit ignominia ; pe-
riculum, metus, malum ei nullum
appropinquabit ; fessuro unà cum
Judice super sedes duodecim, &
judicaturò 12. tribus Israël : id,
quod Apostolis expressè promif-
sum ; & Paulus de se, *nescitis,* ait,
quoniam Angelos judicabimus, *quantò*
magis secularia ? (b) Angelos sine
dubio malos : quæ prærogativa &
reliquis attribuenda pro portione
se-

(a) 1. Pet. 4. 18. (b) 1. Cor. 6. 3.

secundùm Apostolos justis, sententiam Judicis confirmaturis, & cum eo condemnaturis impios. Quorum vah ! quàm inexplicabilis futura confusio ! cùm Pilatus, & Herodes, Annas, & Caiphaz sub pedibus ejus, videbunt, in quem transfixerunt, (a) & inimici ejus terram lingent : (b) quid ? cùm tu deterior his, Christiane, videbis, quem rursus toties tibi metipsum crucifixisti ? Reges terræ, & Principes, & Tribuni, & divites, & fortes dicunt montibus & petris : Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira Agni. Quoniam venit dies magnus iræ ipsorum, & quis poterit stare ? (c)

Et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam. Tunc peccator videbit, tot alios olim omni ex parte tantò inferiores, ire in cœlum, se verò in tartarum præcipi-

(a) Joan. 19. (b) Ps. 71. 9. (c) Apoc. 6. v. 15, 16, 17.

pitari; & irascetur, dentibus suis fre-
met, & tabescet: desiderium peccato-
rum peribit. (a) Hæc istorum ab illis
separatio, hoc tam discrepans iter,
quo pars utraque ibit in domum æter-
nitatis suæ; erit universalis mundi
historiæ finis. Quid vis ampliùs?
est unum subjiciendum adhuc, quo
hæc concludetur historia. S. Pau-
lus ordinem humanæ resurrectionis
enarrans: *Primitiæ*, ait, *Christus*:
deinde ij, qui sunt Christi; deinde finis:
cùm tradiderit Regnum Deo & Patri:
oportet autem illum regnare, donec po-
nat omnes inimicos sub pedibus eius:
cùm autem subjecta fuerunt illi omnia;
tunc & ipse Filius subjectus erit ei, qui
subjecit sibi omnia: ut sit Deus omnia
in omnibus. (b) Hæc verba scanda-
lizârunt Arrianos veteres, tempo-
rùmque nostrorum; ut dicerent
stultè, Christum quâ Deum etiam
subjiciendum, ac minorem Patre:
sed mentita est iniquitas sibi. Ne
plu-

(a) Ps. III. 10. (b) 2. Cor. 15. v. 27. 24. &c.

plura : post diem iudicii , Salvator ,
ajo , quà homo tantùm subjicietur
Patri , sanctissimæque Trinitati : at
nunquid antea etiam , & semper sub-
jectus ei fuit secundùm humanitatē?
etiam : sed nihilominus de isto id
potissimùm tempore , quo secundo in
cælũ cum beatis omnibus ascendet ,
dicendum ; quia tunc eminentiam
unam , & magistratum summum ,
quem in nos quà Deus Incarnatus
exercuit , eò felicissimè defunctus ,
in manibus Patris deponet : quam
illam ? fuit ab eo constitutus no-
ster Redemptor , Pontifex , Magister ,
Advocatus interpellans pro nobis ,
Judex ; post diem autem illum ex-
tremum , munus & gubernium hoc
deponet , dicens quasi : *Pater ego te
clarificavi super terram. Manifestavi
nomen tuum hominibus. Opus con-
summavi , quod dedisti mihi ut faciam :
& nunc clarifica me tu , meosque ,
apud te metipsum ; claritate quam habui ,
prius-*

priusquam mundus esset , apud te. (a)
Ecclesiâ etenim militante cessante,
cessabit salutis nostræ procuratio;
cessabunt Sacramenta , doctrinæ ,
intercessionés , iudicium : cessa-
bit omnis *œconomia* , ut Græci Pa-
tres vocant , ut Latini , *dispensa-
tio* Incarnationis Christi ; hoc est
regnum ejus , quoad nos , ut dixi-
mus , salvandos : & erit Deus omnia
in omnibus , id est , facie ad faciem,
non in carne sola Redemptoris ,
non in littera & Sacramentis , vi-
debimus omnes, Dominique huma-
nitas nobiscum , ultimum finem
nostrum Deum : erit Deus unus
multò eminentiore in gradu , *om-
nia* bona , quæ per Salvatoris car-
nem in terra habuimus , *in omni-
bus* nobis. Regnum nihilominus
Christi , cui conregnabimus , hâc
solâ dispensatione , ut dictum,
nostræ salutis evacuatâ ; quoad re-
liqua omnia ; & excellentia super
omnem

(a) Joann. 17.

omnem creaturam ; benedictio , & gratiarum actio naturæ illi , per quam salvati sumus , salus ac beatitudo per eum obtenta , manebit in æternum : propterea in fine hujus Articuli addit apertè Symbolum Missæ : *cujus Regni non erit finis* : juxta verbum Angeli ad Deiparam : & *Regni ejus non erit finis*.

Dicitur judicaturus *vivos & mortuos* : Judex constitutus *vivorum & mortuorum*. Quæres , quânam sint hi vivi , cùm in die judicii neminem nisi antè mortuum , atque à mortuis resurgentem compariturum existimemus ? R. Non uno quæstionem hanc ab Interpretibus , néque facili expediri modo. Missis cæteris , Ruffinus judicandos vivos & mortuos inquit , hoc est , animas , & corpora : Chrysostrmus (in hujus explicatione Symboli uterque) justos , & injustos : quam interpretationem Sanctus etiam

etiam fecutus Augustinus : (a) optimam, sed mysticam. Ergo in sensu literali communis videtur esse opinio, per vivos intelligentium eos, qui vivi, ut ajunt, in die judicii reperiendi, sive temporibus illis postremis victuri. Sed nunquid & hi morituri prius, & ad vocem tubarum Angelicarum resurrecturi, quàm judicio statuendi? Nonnulli, Veterum etiam, quibus ipse accesserat Augustinus, (b) putabant hos sine morte ulla transiuros à corpore mortali ad immortale, adeoque in illis Salvatorem verè Judicem vivorum, nunquam mortuorum futurum. Verùm hanc postea sententiam retractavit S. Augustinus; (c) éstque omnium ferè cum S. Thoma Theologorum doctrina, neminem omnino mortaliu, nec istos, à lege mortis, naturæ ac peccato originali statuta,

cx-

(a) L. in Enchir. c. 51. (b) L. 2. de pecc. merit. c. 31. (c) L. 20 de Civit. c. 20.

excipiendos : hinc præfatæ opinio-
nis Authores ajunt eos , qui ex-
tremo judicio erunt proximi , di-
ci judicandos vivos ; eò quòd bre-
vissimo inter mortuos tempore fu-
turi sunt. In hac expositione, hoc
mihi durum esse videtur : quòd
præterquam & hi re ipsâ mor-
tuis adnumerandi ; propter tam
paucos , singularem illum Judicis
vivorum titulum Domino datum ,
& omnium judicandorum distribu-
tionem partim in mortuos, partim in
vivos, temporis tantùm illius novissi-
mi , factam , vix inducor ut credam.
Quid si dicamus planiùs ? cùm cer-
tum sit habendum , homines eun-
ctos morituros antè , ac resurre-
cturos , quàm ad judicium rapien-
dos ; Christum Judicem vivorum
nominari ac mortuorum , non quòd
illi eo in tribunali (in quo erunt
omnes immortales) corpore in
mortali vivi aut mortui futuri ; sed
quòd eos sit judicaturus , qui nunc
par-

partim vivunt, partim mortui sunt: ita ut vivos, mortuosque, pro diverso statu temporis eosdem homines intelligas: quasi prædicaremus eum esse Judicem constitutum omnium mortalium, tam qui ante nos fuerunt, id est, mortuorum; quam nobis coævorum, aut post nos futurorum, id est, vivorum: unô verbô præteritorum, sive mortuorum; præsentium, ac futurorum, sive vivorum. Præponimus autem vivos mortuis, quia nobis viventibus est memoria, timorque ingendus Judicis; ac ne ullus existimet numerum judicandorum cum iis, qui ante nos vitâ functi, esse finitum. Accipe Apostolica verba, quæ pro se citat communis opinio allegata, & quàm aptè consentiant cum hac explicatione, adverte. *De dormientibus non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent. Quia nos, qui vivimus, qui residuî sumus, in Adventum Domini non præ-*

veniemus eos , qui dormierunt. Quoniam ipse Dominus in jussu & in voce Archangeli , & in tuba Dei descendet de celo : & mortui , qui in Christo sunt , resurgent primi : deinde nos , qui vivimus , qui relinquimur ; simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aëra : & sic semper cum Domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis. (a) Nolite ô Thessalonicenses putare infeliciores illos , qui jam decesserunt nobis viventibus , aut victuris ; néq; credite difficilius resurrecturos eos , quorum ossa pridem corrupta , & nescio quot in substantias alias transmutata sunt ; quàm hos , qui à morte sua recentiores fuerint : quia hi non prævenient illos in resurgendo. Nam qui ante nos mortui sunt in Christi gratia (ut & nos , omnesque posteri , justi morituri) resurgent primi : hoc est , vel præcessuri , non temporis , sed di-

(a) 1. Theff. 4. v. 12. 14. 15. &c.

dignitatis ordine reprobos resur-
gentes ; vel resurgent primò simul
omnes , deinde rapientur obviam
Judici : ideo inquit , *deinde nos ,*
qui vivimus , qui relinquimur in vi-
ta diutiùs , simul cum illis (ut si-
mul surreximus) rapiemur in nubi-
bus obviam Christo in aëra : non ait,
illi primi , deinde nos resurgemus :
verùm illi resurgent primi ; subau-
di , nobiscum : deinde nos simul
cum illis rapiemur. Omnes enim
justi statim ac resurgent , rapien-
tur , & Angelorum Dominique vir-
tute , & Corporis sui gloriosi agi-
litate , in occursum Judicis , Re-
gisque sui de cælo venientis cum
Majestate ; latus Divinum illius
cincturi , secundùm suam unus-
quisque dignitatem , in aëre , in
nube splendidissima ; illud dicentes
Angeos audituri : *Ecce Sponsus ve-*
nit , exite obviam ei. Atque hac in
gloria , suo quémque in throno ,
confessuros justos pone Judicem in
hoc

hoc tribunali, per agilitatem suam, in aëre super vallem Josaphat eminente suspensos; reprobis solis sub eorum, Dominique pedibus in terra constipandis, gravium est Theologorum opinio.

Reliquum est, ut aliquam etiam judicii particularis, ut vocamus, mentionem faciamus: indubium namque, mortalium quemlibet simul atque moritur, judicari sua in anima, & loco quem meretur in illo seculo, transcribi. Dico brevissime, defunctorum omnium animas statim ac migrant, recipere à Christo Judice, prout merentur, sive bonum, sive malum. Non quòd ad tribunal hoc peragendum, illæ in cælum, ad Dominum deferendæ; ut volebant aliqui: non quòd Dominus, à dextera Patris descendat, ut ad illud universale, sic & ad hoc particulare uniuscujusque judicium; id siquidem sine fundamento affereretur: nec est hîc eadem,
atque

atque in Eucharistia , Christum toties replicandi ratio : verùm in eodem loco ac tempore , in quo morimur ; Judex de cælo vel per locutionem intellectûs , ut exempli causâ fit inter Angelos absentes , animæ facta sua repræsentat , ac pro merito , vel demerito suam in eam profert sententiam : vel , quod æquè videtur esse credibile , id totum agit per Angelum uniuscujusque Custodem , suum eo in munere legatum ; qui animam cælo adjudicatam , cum triumpho , vel protinus illuc , vel si quid nævi piandum adhuc habeat , in purgatorium priùs deducat : damnatam verò tradat tortoribus , carcerique destinato. Quæ cùm ita sint , quem in finem , rogas , judicium instituendum universale , nostrum omnium causâ in his particularibus plenè absolutâ ? quid in valle Josaphat postmodum , nisi actum agetur ? Respondeo , sine dubio ,
si

si nihil præter decisionem causæ ,
& executionem sententiæ spectas,
actum agetur : at infinita Patris sa-
pientia , ut Filium suum , in quo si-
bi bene complacuit , qui nomen
ejus tanto suo labore mundo ma-
nifestavit , salutémque nostram in
primo suo Adventu pessimè acce-
ptus , procuravit ; ut eum inquam
exaltaret, inimicos ejus ut igno-
miniâ , honore amicos in mundi
universi oculis afficeret ; diem il-
lum supremum secundi ejus Adven-
tûs , ac judicii universalis decrevit.
*Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic de-
dit & Filio habere vitã in semetipso:* hæc
est prima illius & æterna gloria ,
quam per essentiam suam habet :
Et potestatem dedit ei judicium facere,
quia Filius hominis est , (a) quia est
incarnatus , & homo factus ex mu-
liere ; hâc eum gloriâ in terris se-
cundâ cohonestavit , ut judicium
istud generale in carne faceret : in
i quo

(a) *Joan. 5, v. 26. 27.*

quo flecteretur ipsi omne genu ; qui se coram mundo exaltârunt , ut humiliarentur ; qui humiliârunt , exaltarentur coram eodem : justique nolabant judicare ante tempus in hac vita ; qui plurimas suas injurias devorabant patientes , ac vindictam Judici relinquentes ; ut tunc eam retributam viderent ; *vindica Domine sanguinem nostrum* , clamantes , *stantesque magnâ constantiâ adversus eos, qui se angustiaverunt.* Scripturæ plurimam judicii facientes mentionem , de hoc potissimum generali loquuntur ; quas tamen potes etiam ad particulare , quod explicuimus , accommodare plerasque : imò nonnullas isti faciliùs , quàm illi applicabis ; quæ nimirum ad vigilantiam assiduam , ad expectandum adventum ejus nos exhortantur : qui *nescimus , quando veniet , serò an mediâ nocte , an gallicantu , an manè* , *cujus dies sicut fur adveniet , horâ quâ non putamus , &c.* quæ de morte nostra , si-

ve de particulari judicio sunt propriè intelligenda : *Venit quippe Dominus, cum ad judicium properat ; pulsatur verò cum jam per ægritudinis molestias esse mortem vicinam designat. Aperire Judici pulsanti non vult, qui exire de corpore trepidat.* Inquit S. Gregorius. Si hinc non invenire minus habens ; nihil metuendum tibi est in judicio universalis : in quo animæ corpori junctæ, non aliam, quàm judiciorum omnium particularium publicatam, & confirmatam excipient sententiam.

F I N I S.

